

Нета Дубарова

поэзия

ПЕТЯ ДУБАРОВА

ПОЕЗИЯ

Издательство Libra Scorpe

© **ПОЕЗИЯ**

© **Автор: Петя Дубарова**

Българска, първо издание

ISBN 978-954-471-005-7

Издателство **ЛИБРА СКОРП**

Бургас, 2007

Това е откъс от книгата.

**Цялата книга може да намерите в
Библио.бг**

www.biblio.bg

Нета Дубарова

ПОЕЗИЯ

Бурнас, 2007

Морският прилив

Петя Дубарова

Бургаската Петя остава в представите ни завинаги едно полудете? И все пак, тя самата на 6.09.1979 г. е записала в дневника си, публикуван след самоубийството ѝ: "... Аз бях още тринадесетгодишна, а сега съзнавам, че всъщност съм била една малка, много малка жена. Детска глуповатост казвам условно, как иначе бих могла да назова онова велико съчетание на страст и нежност — стихийни, неосмислени, неосъзнати, непредопределени за никого и нищо конкретно, които все пак владееха моето малко, но безбройцветно сърце..." Ерго — детето-чудо само е усеждало онова, което критиците ще напишат за него — то е завършена почти, зряла поетеса!

От детинската фантастична приказност, през романтичната естетизация на блатото — до екологичния вик за съдбините на планетата — това е амплитудата, която очертава нейната словесна "музика на водата". А морските ѝ видения са сравними дори с подводните картини на живописеца в словото Емануил Попдимитров, с класическите му образи на "Херолд" или "Подводна канара"... Ето го нейното "Сливане" с водите:

И чувствам — на пристанището блясъка
превърща ме във водорасло нежно,
посажда ме завинаги във пясъка
с очи, с ръце на морската безбрежност.

(10.07.1975 г.)

Поетесата на Бургас за мен е морско създание, може би – сирена. Да, сродна на онази, Андерсеновата, превеждана не съвсем точно като русалка... Самата поетеса има една приказка за "малката амейла", която издава идентификационните ѝ нагласи, донякъде разчетени в биографичната книга на Веселин Андреев "Соната за Петя Дубарова" през 1988 г. Вярно е съждението на стария поет, влюбен в младото ѝ дарование: "Много поети пишат за морето. Но струва ми се – без да подценявам когото и да било! – повечето от тях вървят от сушата към морето. Някои дори само го съзерцават – от сушата. В най-зелените поетически дълбочини на Петя Дубарова виждаш, че тя е родена в морето. Че живее в морето. В своя бездънен морски свят..."

Поетесата се роди (неочаквана и необяснима като природно чудо) от стиховете на необятното море и... побърза да се върне при тях. Може би затова аз дълго време си мислех, че Петя Дубарова е избрала смъртта на удавница, че се е гмурнала в другото измерение – на живот-в-морето... Всъщност това бе обратната страна на вярата ми в нейното безсмъртие, заложено в метафоричните подводия на стиха ѝ:

С внезапен скок към дъното се мятам.
Гребат вода ръцете ми изкусни.
И сякаш дишам под водата
с амфибийни гърди, с делфински устни.

Почеркът ѝ е блестящо определен от Минко Бенчев: "ясен, стремителен, нежно-палав и по моцартовски среброструен." Едно съчетание между таланта на вундеркинд и морската вечност... Морската стихотворка наистина е права дръзко да обявява върху тетрадките си "Аз съм Волфганг Амадеус Моцарт!", колкото и това да смуцава най-близките ѝ...

Подобно превъплъщение като че ли предполага непригодност към земните предели, точно както се случва в знаменитата Андерсенова приказка с нежното морско създание. И я обрича на Завръщане в прастихията на водите, извечните, бездънните, трагичните, яворовските бездни... Като че ли самият ѝ жизнен път е заключен между стихотворението

“Морето” (на деветгодишната поетеса) и “Ела сега” – последното ѝ, отново морско стихотворение, събрани в стихосбирката с емблематичното заглавие “Аз и морето”, съставена от Георги Константинов след смъртта ѝ...

Чувството за неспособност към земното съществуване е пронизвало дълбоко светоусещането на бургаската поетеса, въпреки неизменната ѝ външна веселост. Под недържимата виталност на детето, като в черна мида, се е стаявала тъжната душа на страдация, разбунтуван човек. Затова свидетелства дневников запис на Петя в годината, когато така внезапно посяга на живота си: “Не искам да живея в заслепение... Всичко е така опорочено, някъде отвътре, от дълбокото на живота, лъха нещо гнило. Но искам да вярвам, че има и достойни хора, хора чисти и необикновени. Ако има, то те са нещастници. Григор Ленков беше такъв, бог да го прости. Защо не оцеля?” (7.09.1979 г.) Симптоматичен факт е, че тя му посвещава и свои детински стихове след срещата им през 1973-та и втори път – “На др. Ленков” през 1974 г. Дали Петя Дубарова не е била привлечена и от ранимостта на поетическото битие в лицето на своя редактор? Дали неговата смърт (мислена за самоубийство, макар истината да е друга?) не е предзадала модела и на нейното непримиримо спрямо житейската проза поведение, не е била един “урок” по умиране?!

Какво означават предсмъртните ѝ, печални слова – “измамена младост” и “тайна”? Българският гений на завистта ли я уби? Дисциплинарното препъване на едно “педагогическо” наказание по време на полет ли? Възрастовата криза на превръщането ѝ от дете в жена? Или всички заедно? Един дяволски коктейл на социума, който тънкото момиче с коси на сирена трябва да изпие в бара на живота, тъй различен от сладкарница “Космос” на бургаските ѝ празнични разходки...

Ако четем внимателно текста на биографията ѝ, утаен в стиховете и дневника ѝ, ще видим, че тя всъщност прави няколко опита за бягство! Първият откриваме в странното заглавие “Разговор с родоотстъпника”, датиран 23.10.1977 г.:

*С пенливия смях на щастлива жена
нощта ви издига невидим дворец —
на тебе и този красив чужденец.*

Това е романтичната утопия на пренасянето в чуждо-земни селения, тъй любими в българската поезия. Уви, тя е табу в тоталитарните времена, когато общуването (и привличането) с другостта се вменява като мрачна вина, сравнима със смъртния родоотстъпнически грях. И ето че идват редове, дълбоко непристъпи на озарената картинност в поетическата ѝ вселена, сякаш продиктувани от смразяващия дъх на политическата система:

*Ти бягаш от тъмния мрачен затвор
на своя ужасен, огромен позор.
Загубила сили и своето аз,
без капчица лято, със мъртъв Бургас.*

Разбира се, Петя и тук е искрена, но много по-убедителна е визията ѝ на сбъднатото бягство (в същото стихотворение):

*Ти виждаш и себе си някъде там —
сред бесни слънца, андалузи и плам.
И мигом разчупваш добрия дворец
на синята нощ. И с твоя горд чужденец*

*ти тръгваш към някаква чужда страна
и срутват се като разбита стена
и твоето лято, и твоята власт...*

Поривът ѝ към екзотичното своедруго измерение дочуваме и в призива: "Ела, ела да идем в Санта Крус" (8.06.1977 г.) Но, осъзнала ефимерността на бляна си за отпътуване от българската реалност, отчужденото съществуване на Петя се приютява в магичната държава на стиха си... Екзистенциалната криза обаче видимо назрява, расте пред очите ни, дори се разразява в стихотворението "Моят ад", където све-

тът отвратително "загрухтява"... И въпреки това докрая не можем да повярваме на самоубиствения ѝ жест. Та нали женската психика е по-устойчива, а българските поетеси комай не се самоубиват? Напротив – те надмогват и надживяват и съвременниците, и злободневията, и системите, запазвайки величава осанки: Багряна, Дора Габе, Яна Язова?

Минко Бенчев пръв се осмели още в далечната 1982 г. да зададе въпроса за цената на оцеляването на талантите: "При малко по-продължителна поетика-житейска опитност Дубарова може би щеше да преглътне "странните преображения" на нашего брата и другите около себе си, но дали пък нямаше да разпилее най-бляскавите съкровища на душата си, за да стане една от многото?"

Ако се бе опитала да печели живот на всяка цена – нямаше ли да загуби извънмерността на своето дарование?" Христо Фотев пък назова смъртта ѝ "спасение" на сърцето, "за да ни докаже, че все още има на света неща, които едно сърце не може да понесе".

Зад тези недоизречени истини се стаява докосването на пареща и опасна тема, което е равностойно на гражданска смелост за онези времена, в които краят на тоталитарната система едва ли предстои...

Така си отиде от нашия жесток и лошо устроен свят момичето, което още на 13 разговаряше на уникално свой метафоричен език с дъжда, което бе актриса (с епизодично, но паметно участие във филма "Грамна" на Г. Дюлгерев), което бе бард (пееше с дрезгав глас стихове под акомпанимента си на китара)... То бе почувствало сърцето си като "буца сива руда", бе доловило помръкването на слънчевите си светове под черните светлини на "възрастния" живот. И не пожела да се примири с него, отхвърли го, за да запази автентичен своя "жив, поразяващ, неистов" стих.

Свърхчувствителното, по морски необуздало, прелестно "диво" момиче, което искаше да спаси всеки от приятелите си, не успя да опази самото себе си. Ето я цялата Петя Дубарова в посвещението ѝ на тъй уязвимия, но всъщност надживял я Христо Фотев:

*Поете, многогърб като камила,
пустинята от хора премини,
товара си безценен с няма сила
спаси и непокътнат съхрани,*

*че рухнеш ли от жажда и умора
сред пътя, няма кой да ти прости,
поклон човекът няма да ти стори
от слабост, от жестокост ли. Но ти*

*товара си спасил, достигаш почва.
Спасен си, мъченико Дон Кихот!
Едва сега, обреченико, почва
Той – истинският твой живот!*

*Самата Петя бе един млад женски Дон Кихот, който
заплати с живота си жаждата по неприкосновено битие в
своя поетически космос. Затова едновременно вечно ще я жа-
лим и... ще ѝ завиждаме!*

Катя ЗОГРАФОВА

Смущене

* * *

Там някъде в облаци, в луди лози,
от мигли запазили дъх на сълзи,
от морския дом на соления рак,
от някакъв стар, омагьосан син бряг

внезапно се ражда и тръгва към мен
(когато не е нито нощ, нито ден)
не плах, сивоок, бледосинкав и тих,
а жив, поразяващ, неистов мой стих.

Аз падам във двете му властни ръце
и мойто момичешко пъстро сърце
вибрира в мен като щастлива пчела.
Не чакам познатото тръпно “Ела”!

Аз тръгвам след него и знам, че е мой,
на моите мисли блестящия рой
той грабва. Къде съм? Сънувам ли? Аз
попадам във някакъв бронзов Бургас.

Слънце с магия на златен фонтан
изригва от мекия свод разлюлян.
А някаква матова странна зора
ме прави щастлива и нежно добра.

Дълбоко във хиляди живи води,
в делфини, в звезди, невидени преди,
в събуждане кратко на морския фар
откривам учудена някакъв чар.

Защото до мене, разгърден и бос,
реален и жив като ден и въпрос,
е моят стих — трескав и толкова млад,
единствен обичан, единствен мой брат.

Аз следвам на времето светлия ход
и искам, как искам след моя живот
пак някой да трепне, внезапно спасен,
открил в моя стих своя пристан зелен.

1977 г.

*Красивото
на пъстрия ни смях*

Сбогом, лято

Една жестока ножица със крясък
отхапа злобно моите коси,
разпръсна ги по пода като пясък,
гърба ми вече нищо не краси.

Червената ми рокля в гардероба
посърнала, измачкана лежи.
Проскърцва закачалката със злоба,
че черната престилка ѝ тежи.

Изсъхналия бански аз прибирам
с дъха на сол, на пясък и скали,
морето е горчиво като бира,
че трябва с него да се разделим.

Смирено лунапаркът си отива,
отнася светлини и светъл смях,
и морската градина става сива,
по-сива и от вихърния прах.

Довиждане, красиво мое лято,
аз вярвам, че ще бъда с тебе пак.
Днес бързам да се слея с мойто ято,
щастлива пред училищния праг.

1975 г.

Зимна ваканция

Тя се стои като сняг във косите ми,
като отрязана плитка умря.
Как да я върна? Задъхват се дните ми,
търсят я, гонят я моите утра.

Във пещерата на своето щастие
образ и тайна заравам със сняг.
После учебници грабват очите ми.
Бързат контролни, връхлитат ме пак.

Мила ваканция, пазя те, имам те
в спомени, бухнали като лоза.
Пазя те в своя хербарий на зимата
като замръзнала малка сълза.

11 януари 1977 г.

* * *

Във клас изгасва тока. Става тъмно.
Шумът изригва силен като огън.
И всеки смях като пътека стръмна
повежда ме нанякъде. Аз мога
в тъмнината, заляла белотата
на листнати учебници, тетрадки
да сбирам бели погледи във ято.
И мисли — живи, бързи или кратки.
Почакайте ме, лампи! Не гасете
шума със електричното си злато.
Почакайте ме само да целуна
това едноминутно светло лято.

7 март 1977 г.

**Библио.бг - платформа за електронни книги и
списания**

Чети каквото обичаш!

www.biblio.bg

